

Tematikus aktív turisztikai útvonalak Békés és Arad megyében

Közép-Békési Centrum
a sokszínű lehetőség

Fedezd fel a Körösök völgyét!

Két ország, egy cél, közös siker!

Magyarország-Románia
Határon Átnyúló Együttműködési
Program 2007-2013

Európai Unió
Európai Regionális Fejlesztési Alap

Köszöntő

A Fekete-Körös és Mályvád
térsege Békés megyében

Békés megye

Arad megye

A Zarándi-hegység
Arad megyében

Örömről szolgál, hogy olyan turisztikai kiadványt adhatunk az Olvasó kezébe, amely hiánypótló jelentőséggel bír Arad és Békés megyében. Ilyen részletességű tájékoztató kiadvány és a benne feltáruló lehetőségek ennyire széles köre, az aktív turizmus térségi kínálatában még nem jelent meg. Az alábbi oldalakon a határmenti térség sok népszerű túraterületét, túraútvonalait gyűjtöttük össze és ajánljuk most Önnek.

A megvalósulás a Magyarország-Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében történt, a „Tematikus programok szervezése a Körösök Völgyében” (HURO/0901/241/2.1.3 ActiveTours) című projektünk keretében. Az összességében 15000 db, magyar, román és angol nyelven elkészített kiadványokon kívül sikerült bővítenünk az aktív turisztikai eszközök kínálatát sárkányhajókkal, túrakenetekkel, kerékpárokkal, GPS készülékekkel, valamint Nordic Walking botokkal, amelyeket térségünkben Ön is igénybe vehet. A pályázatnak köszönhetően az Élővíz-csatornán a Békéscsaba és Bandika-fa közötti szakaszon, újabb két helyszínen teszik lehetővé a biztonságos ki- és beszállást, ahogyan a Kettős-Körösön Békés és Köröstarcsa között is kiszállók segítségével léphetnek partra a vízitúrázók, hogy a kényelmes kikötés után megtekinthessék az 19. századi folyószabályozást és a korabeli árvízi védekezés múltját bemutató Bodoky Károly Vízügyi Múzeumot.

A kerékpárokkal, Nordic Walking botokkal túrázva, GPS készülékekkel navigálva, egyszerűen lehet felfedezni a békési tájat: a folyókat, az erdőket, a pusztai területeket, melyben érdemes felkeresni az egykor itt élő és gazdálkodó grófi családok birtokait, a kastélyokat, kúriákat, arborétumszerű tájkereteket vagy akár az első épített emlékeinknek számító több ezer éves kunhalmokat. Ha pedig kedvünk tartja, egyetlen kirándulás alkalmával megismerhetjük a három közép-békési település Gyula, Békéscsaba és Békés gazdag kulturális kincseit.

Ma már a szomszédos Románia turisztikai értékei is elérhetőek, ezért ajánljuk az Arad megyét lefedő túralehetőségeket, legyen szó ugyanúgy a természetet jelentő gyönyörű hegyvidékről, a zabolázatlan folyókról vagy városlátogatásról, kulturális- és gasztronómiai értékekről. A kiadványban ezért megtalálhatóak a Béli-hegység, a Zarándi-hegység, a Fehér-Körös, a Maros, és Arad környékének turisztikai útvonalai, sok hasznos információval kiegészítve.

A kiadvány partnereink – Körösök Völgye Natúrparc Egyesület és a Kis- és Középvállalkozások Romániai Nemzeti Tanácsának Aradi Kirendeltsége – segítségével készült el, akik – a társuláshoz hasonlóan – további információval szolgálnak. Látogasson el a www.kozepbokes.hu vagy a www.imm-arad.ro honlapokra, ahol bővebb leírásokat talál az egyes túraútvonalokról.

A partnerség nevében a Közép-Békési Területfejlesztési Önkormányzati Társulás kellemes kapcsolódást kíván Önnek a Körösök völgye térségében!

Közép-Békés várostúrák

Útvonaljellemzők:

- ! sok aszfalt; kevés földút; víziút – nyártól dús növényzet
- ! zsilipeknél kenuk átemelése – kiszálló stégek
- ! nehézségi fok: ■■■■■

Útvonal, látnivalók:

40 km | 5 óra ■■■■■

(Gyula) Gyulai vár – Főtér – 44-es főút (szervízúton) – Veszei – Élővíz-csatoma part – (Békéscsaba) Árpád sor – Belváros – Élővíz-csatoma part – 470-es főút (kerékpárúton) – (Békés) Petőfi tér – Erzsébet-liget – Dánfok – Szanazug – Gyula

30 km | 8 óra ■■■■■

Gyula (Kisökrjárás) – Veszei – Békéscsaba – Bandika-fa – Békés (Erzsébet-liget)

(1) Békéscsaba belváros - kulturális látnivalók; (2) Körösök Völgye Látogatóközpont; (3) Bandika-fa, Cimbor-fa; (4) Sikonyi gátörház; (5) Békés belváros - kulturális látnivalók; (6) Erzsébet-liget; (7) Békés-Dánfoki Üdülőközpont; (8) Szanazug; (9) Kisökrjárás fogadóbazis; (10) Gyulai vár; (11) Gyula belváros - kulturális látnivalók; (12) Pósteleki kastélypark; (13) Veszei elágazás

A három közép-békési várost, Gyulát, Békéscsabát és Békést felfedező kerékpáros körtúra egész évben teljesíthető. Kenuval a településeket összekötő Élővíz-csatornán javasolt a környék megismerése. Az út során a kiránduló előtt feltárulnak a három város kulturális műemlékei és környezeti örökségei, valamint a városok közötti tájképi- és természeti értékek.

Kenuk az Élővíz-csatornán

Tipp

~ Gyula és Békéscsaba között található Póstelek, kellemes természeti környezetbe invitálja a túrázót. Az egykori Széchenyi-Wenckheim birtok kastélyparkja ma jól karbantartott,

környéke jelzett túrautakkal, szabadtéri sportpályákkal, tüzrakóhelyekkel, esőbeállókkal, étteremmel, rendezvényteremmel várja látogatóit.

~ Békéscsaba és Békés között, ahol a 470-es főút eltér az Élővíz-csatornától, évszázados nyárfák találhatók, a Bandika-fa, és a Cimbor-fa, amelyek egykor szántó-vető elődeink kedvelt találkozóhelyei voltak. Kerékpárral, kenuval, érdemes megállni e ponton egy rövid pihenőre.

~ Kulturális látnivalók: **Gyula:** Erkel Emlékház, Várfürdő, Gyulai vár, Almásy-Wenckheim kastély; **Békéscsaba:** Munkácsy Emlékház, Szlovák Tájház, Körösök Völgye Látogatóközpont, **Békés:** Jantyik Mátyás Múzeum, kosárfonóműhely, református templom.

Munkácsy Emlékház

Tudta?

~ Gyulán született Erkel Ferenc, a nemzeti opera megteremtője, a magyar himnusz zeneszerzője. Szülőháza interaktív múzeumként mutatja be a művész munkásságát, személyes tárgyait, a korabeli hangulatot. Érdemes megtekinteni. (www.erkelemlekhaz.eu)

~ Békés a megye névadó települése a kosárfonás székhelye. A kanyargós Körösök vonalát botlók-füzek kísérték, amelyek kiváló alapanyagul szolgálták a kosárfonáshoz. A településen még ma is működnek műhelyek, ahol a régi mesterség munkafolyamatait megtekinthetők, a különféle termékek megvásárolhatók vagy akár egyedi elképzelés szerint megrendelhetők.

~ Munkácsy Mihály, a nemzetközi híró festőművész, gyermekkorában nagy részét Békéscsabán töltötte. Festői tehetségére itt derült fény, majd képességeit Európa nagyvárosaiban fejlesztette tovább. A megyeszékhelyen található emlékháza és a róla elnevezett múzeum is számos alkotását mutatja be. (www.bekescsaba.hu/munkacsy)

~ A három várost összekapcsoló, 1777-ben közmunkával kiásott Élővíz-csatorna, az Erdélyből érkező faanyag szállítási útvonalául, valamint vízbázisként szolgált a XVIII. és XIX. században a békéscsabai lakosok számára. Valamikor kedvelt fürdőhelyeket biztosított, ma kellemes sétányok övezik, ezért zöldfolyosót képez a közép-békési városok között.

~ A XV. századi Gyulai vár, Közép-Európa egyetlen épen maradt síkvidéki, gótikus téglavára.

Erkel Emlékház

Kettős-Körös kaland

Útvonaljellemzők:

- ! akadálymentes víziút; a gátkorona csapadékkéntes időben járható
- ! nehézségi fok: ■ ■ ■ ■ ■

Hosszúfoki gát-
őrház szomszédságában. (Kenuból a kiszállást a folyó jobb partján, a 14. folyamkilométernél úszó-
stég teszi lehetővé.) Az izgalmas árvízvédelmi múlt
megtekintése után folytathatjuk utunkat a folyó ter-
mészetesen kanyargós szakaszán Köröstarcsáig. A
kikötő büféjében feltölthetjük étel- és italkészletein-
ket, majd érdemes megtekinteni a 2500 fős község
főbb nevezetessé-

Kenusok a
Körösön

Útvonal, látnivalók:

19 fkm
5-6 óra ■ ■ ■ ■ ■

„Körös Menti” Kishajókikötő
és -átemelő – Kettős-Körös
– Köröstarcsai kishajó kikötő

30 km
3-4 óra ■ ■ ■ ■ ■

Békés-Dánfok – Köröstarcsai
kishajó kikötő (útközben átkelé-
si lehetőség a mezőberényi- és
a békési közúti hídon)

! a békési duzzatóműnél nincs
átkelési lehetőség

- (1) „Körös Menti” Kishajó-
kikötő és -átemelő (Békés-Dán-
fok); (2) Gátszakadás emlékmű; (3) Hosszúfok - Bodoky Károly
Vízügyi Múzeum; (4) Petőfi em-
lékhely; (5) Köröstarcsai kishajó
kikötő, kulturális látnivalók

A Kettős-Körös vadregényesen szakasza Békés és Köröstarcsa
között lenyűgöző környezetbe invitálja a természetkedvelő em-
bert. A túra során a folyószabályozás és az árvízvédelem múlt-
ja is megismerhető a kb. félúton lévő Bodoky Károly Vízügyi
Múzeumban, a

Hosszúfoki gát-

őrház szomszédságában. (Kenuból a kiszállást a folyó jobb partján, a 14. folyamkilométernél úszó-
stég teszi lehetővé.) Az izgalmas árvízvédelmi múlt
megtekintése után folytathatjuk utunkat a folyó ter-
mészetesen kanyargós szakaszán Köröstarcsáig. A
kikötő büféjében feltölthetjük étel- és italkészletein-
ket, majd érdemes megtekinteni a 2500 fős község
főbb nevezetessé-

geit – a Népi Kulturális Ökocentrumot és Tájházat, a református
templomot, valamint a Szövőház és lovasudvart. (A nevezet-
ségek igény szerint a kikötőből lovaskocsival is megtekinthetők.)
Hívogató élmény kerékpárral a Kettős-Körös bal- és jobb parti
gátkoronáján akár teljes körtúrát tenni, vagy a kenutúra után
levezetésképpen visszarikázni Békés-Dánfokra.

Tipp

~ „Egy hajóban evezünk” viziútja: Békés Város Önkormányzata
minden évben megrendezi e kétnapos, Sarkadtól induló él-
mény- viziútját, melyen

80-100 kenu indul útnak Köröstarcsa felé.

~ A Békés-Dánfoki Üdülőközpont a folyama-
tos fejlesztéseknek köszönhetően a térség
kiemelkedő turisztikai bázisa. Szabadstrand,
sportolási-, étkezési- és szálláslehetőség,
valamint kulturális programok gondoskod-
nak az élményekről.

A békési
duzzasztó

~ A békési kikötőből érdemes sétát tenni a duzzasztóhoz, mely a Kettős-Köröst
osztja al- illetve felvizzé. A duzzasztott felvz kiöntése páratlan vízima-
dár-élőhely és halbölcső, míg az alvz vad hullámterre kevésbé
háborgatott zöld folyosó az élővilág számára.

~ A Bodoky Károly Vízügyi Múzeum gyűjte-
ménye feltárja a folyószabályozás és a
korabeli árvízi védekezés monu-
mentális feladatait, vállalása-
it, muzeális értékű gépeit
és eszközeit.

A Kettős-Körös gátján

Tudta?

~ Petőfi Sándor, 1949. július 18-án a mezőberényi híd közelében egykor működő révnél kelt át a Körösön,
hogy elhagyva az Alföldet, induljon utolsó vándorútjára, Bem tábornok erdélyi seregéhez csatlakozva. Ezt
megelőző, Lrai Petrich Soma barátjánál töltött napjainak emlékét őrzi ekkor írt, Szörnyű Idő című utolsó

verse is. Az eseményt, a bal parti hídfőnél, emlékhely őrzi.

~ Az utolsó nagy körösi árvíz 1980. július 26-án következett be. A rendkívül esőzé-
sek következtében a bihari hegyekből lezúduló víz 36 óra alatt 9 méterrel emelte
meg a Fekete-Körös vízszintjét és okozott a Kettős-Körösön, Hosszúfok térségé-
ben gátszakadást. A 73 m szélesre mosott nyíláson 208 millió m³ víz ömlött szét
105 km² mezőgazdasági- és lakóterületen, elsöpörve az ottani tanya-
világot. A szakadás helyét a Bodzás-zugnál emlékoszlop jelzi.

~ A Kettős-Körös medrének legmé-
lyebb pontja a Kis-Sózugnak nevezett
kanyarban található Hosszúfok
közeliében. A 10 méteres

Bodoky Károly
Vízügyi Múzeum

„kút” egykor harcsák tömeges táplálkozóhelye volt, mára e halfaj
is megfogyatkozott. A kanyar belső ívén az utolsó kettős-kö-
rösi homokpad idézi a Körösök duzzasztás előtti arcát.

~ A körösi kérészek rendszerint június első
felében bekövetkező tömeges és le-
nyűgöző nászát a Mezőberény-
Köröstarcsa között gyakori
márgás mederrészeknél
lehet legjobban meg-
figyelni. Kenuból az
élmény feled-
hetetlen!

A vadregényes Kettős-Körösön

Körösök randevúja

Útvonaljellemzők:

! akadálymentes víziút a duzzasztóig; kerékpárral járható földgát (csak száraz idő esetén javasolt); kevés aszfaltút; erdei út; Szanazugnál személykomp

! nehézségi fok: ■■■■

Útvonal, látnivalók:

11 km
1 óra

Útvonal: Békés-Dánfok – bal parti gátkorona – Dobozi-híd – jobb parti gátkorona – Szanazug

4 km
2 óra

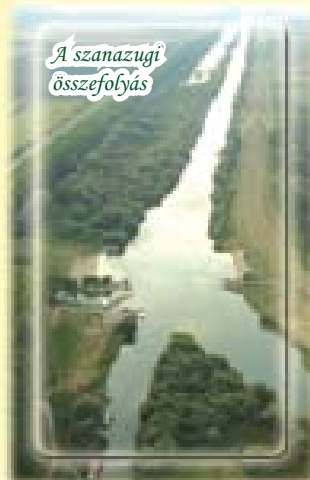
Szanazug – Sámson vár (Sarkad-Remetei-erdő) – Szanazug

11 km
3 óra

Szanazug – „Körös Menti” Kishajókikötő és -átemelő (Békés-Dánfok)

(1) Békés-Dánfok;
(2) Szanazug; (3) Sámson vár;
(4) Wenckheim kastélypark

Békés-Dánfokról a Kettős-Körös gátkoronáján Doboz felé, a Fekete- és a Fehér-Körös összefolyásához Szanazugba kerekeshetünk, ahol hétvégi- és üdülőházak, étkezési lehetőség, kijelölt szabadstrand és vízisport-bázis nyújt akár hosszabb pihenésre lehetőséget. A közeli Sarkad-Remetei-erdőben érdemes végigjárni a doboz-szanazugi tanösvényt és felfedezni az egykori földvár helyén emelt fatornyot, Sámson várát. Szanazugtól a Kettős-Körösön akár kenuval is visszajuthatunk Békés-Dánfokra, a kishajó kikötőbe.

A szanazugi összefolyás

Tipp

~ A Sarkad-Remetei-erdőt nem csupán a Sámson vár és a környék történelmi-természeti tudnivalóit elbeszélő tanösvény táblák miatt érdemes felfedezni. Az erdőben számos helyen ott kanyarognak az egykori Fekete-Körös vízzel telt meanderei, melyek az erdő ökoszisztémájának fontos életterei. Figyelmesen, csendben túrázva számos erdei állatfajt figyelhetünk meg, s akár kaphatunk lencsevégre.

~ Ha van lehetőségünk, térjünk be Dobozra és tegyünk egy sétát az egykori Wenckheim uradalom központjának számító település kastélykertjében. A Holt-Fekete-Körös által körülölelt park tölgy-, hárs-,

platán és gesztenyefái alatt érdemes egy keveset időzni.

~ A Fekete-Körös jobb parti töltésén folyásnak fölfelé javasolt egy túrát tenni Gyula-Városerdőig, megcsodálva a folyó jó néhány helyen szabályzatlanul hagyott kanyarulatait. A mentett oldalon a Remetei-erdő idős fái, majd a vadaskert tisztásai kísérik, ahol kis szerencsével legelésző dámvadokban is gyönyörködhetünk.

Egykori meder a Remetei-erdőben

A dobozi kastélypark

Tudta?

~ A Kettős-Körösön minden év augusztusában a Szanazug-Dobozi-híd közti szakaszon kerül megrendezésre a „Szanazugi Evickelés” elnevezésű össznépi úszóverseny. A 4,5 kilométeres teljes táv kiváló erőpróba, amire a gyengébb úszóknak érdemes alaposan felkészülni!

~ A Fehér-Körös Gyulaváritól (7,5 km), majd a Kettős-Körös Békésig (12 km) teljes egészében mesterségesen ástott meder, melyet a Gyula kétharmadát elsöpítő 1855-ös fehér-körösi árvíz után építettek Bodoky Károly tervei alapján. Az 1856 telén kezdődött munka nagyságát jól érzékelteti, hogy a kubikosok százai összességében 5 millió köbméter (kb. 80 millió talicska) földet mozgattak meg. Az élő Fehér-Körös Gyula városától „leválasztó” Gyula-Békési-nagycsatorna építési munkálatait 1857

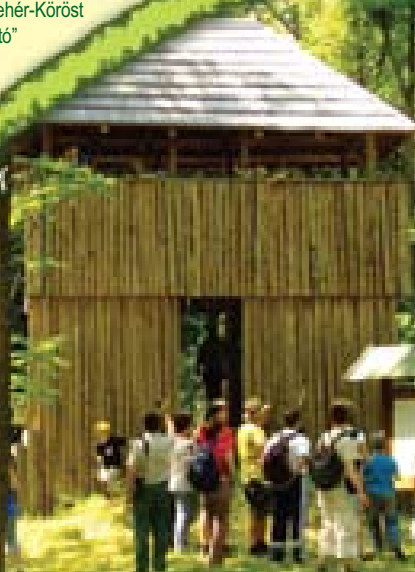

Körös-gát

májusában, megyei körútja során Ferenc József császár és felesége is megtekintette. A grandiózus építkezés 1858 áprilisában fejeződött be.

~ Szanazug, a gyulai váruradalomhoz tartozó Árpád-kori Szanna falu nevét őrzi, melynek lakói halászatból, vadászatból, méhészkedésből, szénégetésből éltek. A környező tölgyerdőket már 1075-ben is megemlíti okiratok Doboz település kapcsán, mint ottani kiváló disznómakkoltató helyeket. Szanna falu a török hódítás alatt pusztult el 1596-ban.

Sámson vár

Útvonaljellemzők:

- ! sík terep (aszfalt 30% földút-gát 70%) – teljes bejárása száraz időben javasolt
- ! nehézségi fok: ■■■■■

Útvonal, látnivalók:

56 km | 7 óra

Gyula (vár) – Gyulavári – Mályvádi-erdő – Gyula-Városerdő – Szanazug – Doboz – Marói-erdő – Póstelek – Gyula

■ (1) Gyulai vár; (2) Almásy-Wenckheim kastély; (3) Gyulai duzzasztó; (4) Gyula-Városerdő; (5) Szanazug; (6) Doboz; Wenckheim kastélypark; (7) Pósteleki kastélypark; (8) Gerlai kastély

Ajánló

~ A Gyulaváriban található Almásy-Wenckheim kastély az egyik legszebb példája a kastélykorszak emlékeit illető megbecsülésnek. A benne helyet kapó tárlat a Dél-Alföld néprajzi, kulturális, természeti- és környezeti értékeit, valamint gazdasági történetét, fejlődésének lehetőségeit mutatja be a hagyományok, kultúra és a fenntartható fejlődés szemszögéből.

~ Gyulaváriból visszafelé jövet térjünk rá a Fehér-Körös bal parti gátjára és a duzzasztót érintve e kellemes természeti környezetben haladjunk a közúti híd felé, ahol jobbra fordulva Gyula-Városerdőre, e Fekete-Körös mellett lévő kedvelt üdülőhelyre érkezünk.

~ A városdeiről hídon átkelve a folyó jobb oldali gátján a Sarkad-Remetel-erdőt kísérv a Fekete- és a Fehér-Körös szanazugi összefolyásához érkezünk. Ez a terület Városerdőhöz hasonlóan szintén strandolási és vízi sport lehetőségeket kínál.

~ Dobozra műúton indulhatunk tovább, ahol Békés megye legősibb településén a református templom és a Wenckheim család kastélykertje vonja magára a figyelmet a neoromán kápolnával, valamint a főúri kriptával.

Dobozról, a Kettős-Körösön átívelő híd utáni buszmegállótól induló túraútvonalon, a Marói-erdőt járva jutunk el Póstelekre, ahol a Széchenyi-Wenckheim kastély romjai idézik a grófi időket. Innen tehetünk kitérőt a Pósteleki-erdővel határos Gerlára, ahol szintén egy Wenckheim kastély vár jobb sorsra. Visszatérve Póstelekre, Gyula felé véve az irányt a Holt-Fehér-Körös mentén, műúton, földúton, erdőn, kerteken és szántóföldeken át jutunk vissza a szép fürdővárosba.

Wenckheimék nyomában

E szép történelmi útvonal a török hódoltság után Békés megyében gazdálkodó nemesi családok, főképp a Wenckheim grófok néhány egykori gyulai, dobozi, pósteleki és gerlai birtokait érinti. A túra alatt érdemes minél többet megtudni erről a kiterjedt dinasztia-ról, mely táj- és kultúrértékeit tekintve oly sokat adott e vidéknek.

A Pósteleki kastély az 1920-as években.

A gyulai duzzasztó

A Gerlai kastély az 1930-as években

Wenckheim nyughelyek a gerlai temetőben

Tudta?

~ Az eredetileg vadászkastélynak készült dobozi kastély az építtető Almásy családtól került a Wenckheimék birtokába. Ők virágoztatták fel 1300 holdas mintagazdasággá, amelyből 400 hold, (Európában legnagyobbként) öntözött volt. A 19-20. század fordulóján emelt neoromán stílusú templom vasbeton tetőszerkezete a kor elsőként alkalmazott technológiájának számít. Az ugyanekkor készült családi kriptá kupolája a templomhoz hasonlóan velencei arany mozaikból készült, lenyűgöző pompát adva a belső térnek. A helyi védettséget élvező kastélyparkban, a gyönyörű kocsányos tölgyek, hársak, ezüst juhar, vasma, osterfa, ezüstnyár példányok mellett, országos nyilvántartásban lévő páfrányfenyő, erdei fenyő, fekete fenyő faegyedek is találhatók.

~ Békés megye több mint 100 kastélyából és kúriájából mára kevesebb, mint a fele maradt meg. A legnagyobb birtokosok, a Wenckheimék és Almásyak után még a Bolza-, Tisza-, Bölöny-, Telbisz-, Beliczey-, Kárász-, Vársárhelyi-, Rudnyánszky-, Szilágy-, Wekerle családok voltak.

~ A gerlai Wenckheim kastély helyén – levéltári adatok szerint – már a 16. században ferences rendi kolostor állt. Itt épült fel 1854-ben Wenckheim Károly felkérésére Ybl Miklós tervei alapján, a barokk stílusú, végső formájában 37 szobás „U” alakú épület.

~ A pósteleki birtokot Wenckheim Krisztina grófnő kapta szüleitől hozományként, s itt épült fel a megye legfiatalabb kastélya 1906-1909 között. A 72 szobás neobarokk stílusban épített kastélynak önálló áramfejlesztője volt, falait bécsi és párizsi plüss tapéták borították, a kastélyparkban szökőkút, csónakázótó volt, a kertben pedig 600 rózsafaj 40.000 töve pompázott.

A pósteleki kastélyrommál

Csabai Körtúra

Útvonaljellemzők:

- ! sík terep (aszfalt 60% földút-körget 40%)
- ! kerékpáros bejárása száraz időben javasolt
- ! Bandika-fa – Sikonyi gátörház szakasz csak gyalogosan járható, kerékpárral kerülőút javasolt
- ! nehézségi fok: ■■■■

Útvonal, látnivalók:

	26 km 3 óra		25 km 6 óra
közös útvonal	■■■■■■■■■■		
csak gyalog	■■■■■■■■■■		
kerékpáros kerülőút	■■■■■■■■■■		

Békéscsaba – Bandika-fa,
Cimbora-fa – Sikonyi gátörház
– Gerla – Pósteleki kastélypark
– Veszei elágazás – Békéscsaba

- (1) Belváros – kulturális látnivalók; (2) Körösök Völgye Látogatóközpont; (3) Bandika-fa; Cimbora-fa; (4) Sikonyi gátörház; (5) Gerlai kastély; (6) Pósteleki kastélypark; (7) Széchenyi Antal síremlék; (8) Veszei elágazás

E számtalan élményt és látnivalót kínáló, információs pontokat és pihenőhelyeket érintő tanösvény jelentőségű körtúra, Békéscsabát és szűkebb külterületi környezetét igyekszik megismertetni az aktív túraélmény jegyében. Az útvonal szinte teljes egészében a városon áthaladó Élővíz-csatornát és a Gerlai-holtágat kíséri.

Túrázók a Bandika-fánál

E zöld folyosó önmagában is a település és határos területeinek egyik legjelentősebb természeti eleme, de közelében számos kulturális vagy egyéb környezeti érték is felfedezhető. Kerékpárral és gyalog egyaránt teljesíthető, választástól és egyéni ritmustól függően olyan félnapos, egynapos kikapcsolódást ígér, melyet időbeosztásunk szerint tölthetünk meg változatos túraélményekkel.

Ájánló

~ Békéscsaba belvárosa, jelentős átalakulása miatt a jövőben nem csupán, mint kulturális centrum kínál gazdag programlehetőségeket, hanem európai színvonalú rendezvény- és közösségi terekkel, multifunkcionális központtal teszi a megyeszékhelyt kiemelt idegenforgalmi területté.

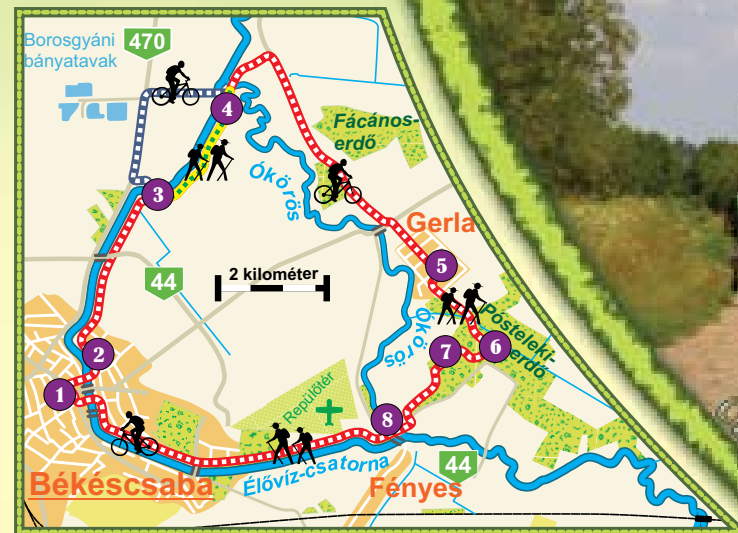
~ A Csabai Körtúra, a Pósteleki erdőben a piros sáv túrajelzést követi, mely a kastély egykori építetőjének, gróf Széchenyi Antalnak, dombra emelt síremlékét is érinti a kastélytól egy kilométerre, a Nyilas erdőrészen.

~ A körtúra útvonala számos szakaszon bővelkedik vadon termő gyümölcsökben és gyógynövényekben, melyeket „végigkóstolni”, vagy gyűjteni különleges élmény. Az eperfák termése, a dió, a bodza, a csipkebogyó, a kökény, a szeder a legtöbb túrázó számára jól ismert csemegék, a haladó ismeretekkel rendelkezők pedig a csalántól az útifűvekig számos egyéb gyógyhatású növényfajra bukkanhatnak.

~ Az egykori nagyréti tanyahelyeken még felfedezhető egy-egy gémeskút-maradvány és kihajtanak a régi kertek virágai. Érdemes megállni és emlékezni a régi világra.

Munkácsy Mihály Múzeum

Tudta?

~ A Békéscsabától a sikonyi gátörházig haladó Élővíz-csatorna parton nem csak a Bandika-fa és a Cimbora-fa őrökdió évszázados famatuzsálemként. Még ma is sok őserg, odvas, 200 évnél is öregebb botolófűz fedezhető fel a hullámtéren és

Az Élővíz-csatorna városi szakasza.

a körgát oldalában, melyeket feltehetően a csatorna gátrendszerének 18. század végi kialakításakor telepítettek. A Bandika-fától a sikonyi gátörházig húzódó Élővíz-csatorna menti védgát, néhol nehezebben járható szakasza megéri a kitartást. Mint a túraútvonal városi zajoktól leginkább elhúzódo része, sok apró természeti titkot őriz a rókakotoréktól, a hullámtéren halászó-vadászó szürke gémig.

~ A Gerlai kastély és a környező birtokok is a Wenckheim uradalmi közé tartoztak. Sajnos a háború után e kastély is sok hanyattatáson ment keresztül, mára teljesen leromlott az állaga, de legálább még felújítható állapotban van. 2010-ben önkor-

mányzati árverésen 3,6 millió forintért gazdára talált, azóta várja jobb sorsát.

Két hektárra zsugorodott parkja még őriz néhány szép fát, köztük egy négy méter területű hatalmas tölgyet, mely bizonyosan emlékszik egykori jó gazdáira, kik közül hatan a gerlai temetőben pihennek.

~ Az Élővíz-csatornának az utóbbi tíz évben jelentősen javult a környezeti állapota. Az 1960-as években, több helyen szabadstrandként is funkcionáló vizet, az iparosodás évtizedeiben erős szennyterhelés érte, s volt idő, mikor csak „bűdös-Körös”-nek csúfolták. Az ezredforduló után sokat javult a helyzet, amelyet a csatorna egyre gazdagodó élővilága és turisztikai értéke is jól jelez.

Útvonaljellemzők:

! sík terep (aszfalt 80% földút-gát 20%) teljes bejárása száraz időben javasolt

! nehézségi fok: ■■■■■

Útvonal, látnivalók:

I. 12 km | II. 17 km | III. 26 km
1 óra | 1,5 óra | 2-3 óra

I. Békéscsaba – bányatavak föld-úton (vagy műúton) – Szabadkígyós; II. Gyula – Szabadkígyós; III. Gyula – Tanyamúzeum – Kétegyháza – Szabadkígyós

5 km | 2 óra
■■■■■

Szabadkígyós – Nagyerdő – Kígyósi-pusztá – Szabadkígyós

- (1) Körösök Völgye Látogatóközpont; (2) Téglagyári bányatavak; (3) Szabadkígyósi Wenckheim kastély és kastélypark; (4) Kígyósi-pusztá – Nagyerdei tanösvény; (5) Gyulai vár; (6) Tanyamúzeum; (7) Román Tájház; (8) Kunhalmok

A puszták öröksége

A Szabadkígyós, Kétegyháza és Gyula között elterülő Kígyósi-puszták kiemelkedő tájértékűek. Itt található többek között a Dél-Alföld legszebb kastélya, Békés megye legjelentősebb pusztai területei, valamint az „Alföld őrszemeinek” a kunhalmoknak (kurgánok) egyedülállóan gazdag rendszere. Békéscsabáról és Gyuláról kerékpárral több útvonalon is elindulhatunk a Körösök völgyének legdélebbi területeinek felfedezésére, ahol két kiemelt célterület ajánlott: a Gyula és Kétegyháza között található tanyamúzeum és lovasiskola, illetve Szabadkígyós, ahol az egykor legpompásabb

Kurgán a pusztában

Wenckheim uradalom látnivalói, valamint a híres Kígyósi-pusztá természeti és kultúrtörténeti értékei kínálnak gazdag túraélményeket.

Ajánló

~ Szabadkígyós község, e csendes, barátságos, 2800 lélekszámú település és környéke, egyedülálló módon ötvözi az élményeket. A hajdan kiterjedt Wenckheim uradalom ókígyósi majorsága számos emléket őriz a grófi időkből. A Wenckheim Frigyes által 1875-1879 között, Ybl Miklós tervei alapján építtetett lenyűgöző, német neoreneszánsz stílusú kastély a Dél-Alföld legpompásabb épületegyüttese. A kastélyt körülről angol tájképi kert ma is egyedülálló: jelenleg is 180 fajta cserje és fa található itt, köztük matuzsálemi korú tölgyek, platánok, vadgesztenyék, vérbükkök, mocsárciprusok, tiszafák, páfrányfenyők. Szintén a grófok nyomait őrzi a település szélén lévő, hangulatos kis dombon emelt Szabadkígyósi Római Katolikus Kápolna, a Wenckheim-kripta és -emlékpark, valamint a magtár épülete is.

~ A település határában lévő Kígyósi-pusztá ősgyepmaradványainak egyedülálló növény- és állatvilága kimagasló természeti érték. A település melletti Nagyerdő 5 km hosszú tanösvénye, remek gyalogos túraélményt kínál, de jobbebb is merészkedhetünk a pusztában, hogy felfedezzük a kurgánoknak, ezeknek az ősi, rézkori temetkezési helyeknek egyedülálló rendszerét.

~ A Gyula és Kétegyháza között lévő Tanyamúzeum a 20. század fordulóján és első felében élő paraszti élet és termelési kultúráját mutatja be. Különlegessége, hogy a gyulai paraszti önkéntes adományából jött létre és több mint három évtizede gyűjti a néprajzi emlékeket. A Tanyamúzeumnál ezen kívül pusztakocsikázás, a hagyományos paraszti udvar állataival való ismerkedés, valamint számos program vár mindenkit az év folyamán.

Szabadkígyósi szürkemarhák

Tudta?

~ A kurgánok, két nagy hullámban, a késő rézkor (Kr.e. 3000-2600) és a Kr.u. 2-4. sz. időszakában készültek. Számuk csak Békés megyében több száz. A néphittel ellentétben ezek nem kincseket rejtettek, hanem kevésbé kiemelkedő gazdagságú temetkezési helyek. Másodlagosan szívesen használták ezeket köztemetőknek, gyakorta emeltek templomot rájuk, valamint megfigyelésre, vészjelzésre, határterületek jelölésére szolgáltak. E halmok, mindezen túl számos, jégkorszakból „itt maradt” növényfajnak egyedüli élőhelyei is.

~ A szabadkígyósi Wenckheim kastély építésénél a grófnő, Wenckheim Krisztina kérése az volt, hogy az épületnek annyi ablaka legyen, ahány nap van az évben, annyi ajtaja, ahány hét van az évben és annyi főbejárata, ahány évszázad él fel egy évet. A negyven méter magas tornyú kastély mellett üvegházak álltak, a környező kertészetekből „lőré” vasúton szállították be az élelmiszert az épület alatti pincékbe. A földszinten faházakban ebédlő, kis- és nagyszalon, könyvtár, dohányzószoba, az emeleten szobák, lakosztályok voltak találhatóak. A függőfolyosóval összekapcsolt melléképületben kapott helyet a konyha, annak emeletén a cselédek, szolgálók szobái. A parkot az eredeti erdős növénytakarásból alakították ki, valamint Borosbestől a francia rivieráig számtalan helyről, földlabdásan szállított különleges növénygyedeket is betelepítettek. A parknak romantikus hangulatot ad a kis hidakkal ívelt kerti tó és a partján égbetörő gyönyörű mocsárciprus facsoport.

~ A 4779 hektár kiterjedésű Kígyósi-puszták tájegysége a Körös-Maros Nemzeti Park részterülete. A közel 100 itt költő madárfaj és a vizes élőhelyek különleges növényei csak részei a pusztát jelentő egységes tájértéknek, melynek az ismét itt legelő szürkemarhák ugyanúgy ősi elemei.

Útvonaljellemzők:

! zúgós, gyors sodrú víziút; kerékpárral műúton (kevés szőrt út és földgát, utóbbi csak száraz időben javasolt); gyalogtúra erdei úton, patakmederben

! nehézségi fok: ■■■■■■

Útvonal, látnivalók:

144 km
4 nap

Köröstárkány – Gyanta (37 km)
– Tenke (19 km) – Nagyszerind-
Feketegyarmat (51 km)
– Békés-Dánfok (37 km)

200 km
4 nap

Belényes – Sóllyom – Belfényér
– Tenke – Feketetót – Talpas
– Tamáshida – Nagyszerind
– Feketegyarmat – Szanazug
– Doboz – Békés-Dánfok

16 km
5 óra

Biharmező – Szentháromság-
vízesés – Biharmező

(1) Szentháromság-vízesés;
(2) Mézgedi cseppkőbarlang;
(3) Várasfenesi; (4) Pontoskő
(kilotóhely); (5) Belényesszent-
miklósi klastrom domb (kilotóhely);
(6) Tenkei Természettudományi
Múzeum; (7) Körös-gát (Tal-
pastól); (8) Békés-Dánfok

Katártalan Pándortúra

Minden évben, hagyományosan rendezik meg e 4-5 napos, Romániából induló és Magyarországra érkező vízi- és kerék-páros túrát, valamint a „nulladik”-napon teljesített gyalogtúrát. A Fekete-Körös forrásvidékének közeléből, majd 150 kilométeren haladó túra

hegyek között, sziklaszurdokokban, csendes mezőségi falvakon át barangol, feledhetetlen élményeket kínálva. A Fekete-Körös zúgós, gyors

sodrú felső szakaszain végigevezni igazi vadvízi próbatétel, kerékpárral kíséri a zabolátan folyót, s a „Pontoskőről” a tájra tekintve megpihenni felemelő érzés. A fárasztó, de izgalmas út Békés-Dánfokon, ünnepi hangulatban ér véget.

Tipp

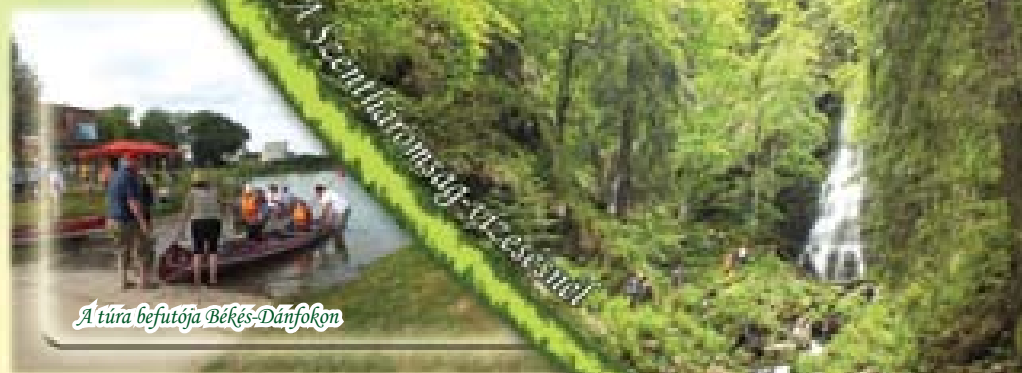
~ A „nulladik” nap gyalogtúrája a Fekete-Körös eredését keresi fel. A fő patak-ág köves-zúgós medrében kapaszkodva egy impozáns méretű sziklafalhoz jutunk, ahonnan három mesés vízesés zúdul alá, melyek közül a középső vize, három lépcső-

ben 80 méter magasról robajlik elénk. ~ Kerékpárral érdemes kihasználni a szabadabb mozgásteret és felkeresni néhány látnivalót. A Mézgedi-cseppkőbarlang; a Várasfenesi Györfy István Táj- és Népismereti Otthon; a Tenkei Természettudományi Múzeum megéri a kitérőt.

Keresztgát Belényesújlaknál

~ A hegylábak közelében lévő, akár kerékpártolva is könnyen megmászható kiemelkedésekről gyönyörű panoráma nyílik a tájra, az előttünk és mögöttünk lévő Bihar- és a Béli-hegység vonulataival. Ilyen kilátók a Belényesújlaknál lévő „Pontoskő” és a 13. századi klastrom torony dombja Belényesszentmiklósnál.

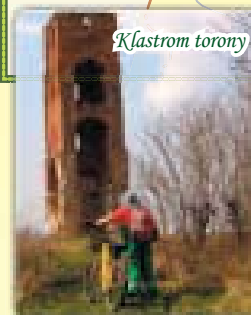

A túra befutója Békés-Dánfokon

Jutka?

~ A Sóllyom és Borz településeknél, a Béli-hegység lábainál áttörő Fekete-Körös szurdoka a legszebb vízitúra útvonalak egyike a Körösök völgyében. A felső folyásokat mindenhol rengeteg zátony, zúgó, surranó, valamint éles, örvénylő kanyar, ágakra szakadó medervonulat teszi felejthetetlenül izgalmassá. Alacsony vízálláskor nem ritkán kézzel kell átvontatni egy-egy sekélyebb szakaszon a kenukat, ami a forró nyárban különleges, hűsítő élmény.

~ Tenkén, a református parókián található Természettudományi Múzeum gazdag kiállítási anyaga az idős, 80 év felett járó Csák Kálmán bácsinak több évtizedes, kitaró terepi gyűjtőmunkájának köszönhetően a geológiától, az

Klastrom torony

őslénytanan át, a természetismeretig mutatja be a Fekete-Körös völgyének természetismereti titkait.

~ A Fekete-Körös fő patakját tápláló hármas vízesés felfedezése Czárán Gyula nevéhez köthető, aki 1880-1905 között saját költségén, fanatikus kitarással tárta fel a Bihar-hegység természeti csodáit, túristautakat, hidakat, lépcsőket, létrákat építve hozzájuk. Az általa „Szenthá-

romság-vízesés”-nek elnevezett zuhatagoktól egyébként egy körtúra útvonal indul további számos gyönyörű vízesést érintve.

~ A Belényestől néhány kilométerre lévő Várasfenes nem csupán a közműútban avatott Györfy István Táj- és Népismereti Otthonról nevezetes, hanem a 13. században épült várasfenesi Béla-vár romjairól is.

Útvonaljellemzők:

- ! sík terep (aszfalt 60% földút-gát 40%) – teljes bejárása száraz időben javasolt
- ! nehézségi fok: ■■■■■

Útvonal, látnivalók:

I. 38 km 4-10 óra II. 32 km 3-8 óra

I. Gyulai vár – Gyulavári – Dénesmajor („Anti-gát”) – Körös-gát – Gyula-Városerdő – Gyulai vár;
II. Gyulai vár – Gyulavári – Mályvád – Körös-gát – Gyula-Városerdő – Gyulai vár

- (1) Gyulai vár; (2) Almásy-Wenckheim kastély; (3) „Anti-gát”; (4) Mályvád (Bányaréti östölgyes); (5) Körös-gát; (6) Gyula-Városerdő

Mályvádi barangolás

Békés megye legnagyobb összefüggő erdejének és annak északi határát jelentő Fekete-Körös vadregényes, szabályozatlan kanyarulatainak felfedezése nem csupán a természet szerelmeseinek jelenthet örömteli túraélményeket. Sokan állítják: a folyó bal parti gátkoronája közel 20 kilométeren keresztül a megye legszebb, nyíltterepi túraútvonalát adja, melyről a táj párhelyi távlatokban szemlélhető. Az erdő gazdag élővilága, valamilyen formában mindig megmutatja magát, hol egy fenséges dámvad, hol egy gáton vadászó ele-

Mályvád madártávlatból

gáns tollruhájú búbos banka képében. Amikor pedig tiszta időben a túloldal felől felkélkenek a bihari hegyek, az bizony me-
sebe illő.

Tudta?

~ Ahol a Gyulaváriból Dénesmajorba tartó út Mályvádi Árvízvédelmi Szükségdtározó gátja mellé kanyarodik, onnan számítva a 0,9 km-re lévő töltésátljárón tudunk a Gyulai vártól piros sávval jelzett turistaúton belépni a mályvádi erdőterületekre. Az eredei túra számtalan élményt kínál: a gazdag vadállomány, a zengő madárdal, az egykori folyóágak titkai mind-mind a természetjárók megbecsült kincsei. Az átljárótól számítva a jelzett túraúton 4,8 km-re érjük el a Bányaréti östölgyes felé induló piros kereszt leágazást, mely alig 200 méteres kitérőt jelent csupán. Az östölgyestől északi irányban, akár a folyó egészen közel lévő gátjához is kísértálhatunk és folytathatjuk azon utunkat. A piros sávval jelzett út az östölgyestől az erdőben halad tovább a gáttal párhuzamosan és a sítkai részeknél csatlakozik csak ki a gáthoz. Innen már a gáton haladhatunk Gyula-Városerdő felé.

A hegyek felé...

~ Ha nincs kedvünk erdei túrához és kényelmesebb, a tájat szemlélő utat választanánk, haladjunk tovább Dénesmajorba. Az út a településen áthaladva, balra fordulva felkanyarodik a szükségdtározó ezen részletén aszfaltozott gátjára és mintegy 2 km-en egyenesen halad a Fekete-Körös védgátja felé.

Ezt az „anti-gátnak” nevezett szakaszt jobb kéz felől halastavak kísérik, ahol szabad szemmel is megfigyelhetünk számos vízimadarat, egy messzelátó pedig még izgalmasabbá teheti az élményt. A Körös-gátra rátérve aztán hosszú kilométereken át gyönyörködhetünk folyóban, erdőben, mezőben, míg el nem érjük a fürdésre, pihenésre kiválóan alkalmas Gyula-Városerdőt.

Szabadstrand Gyula-Városerdőn

Mályvádi őzlábgombák

Tudta?

~ Mályvád, országos jelentőségű dámvadállománya mellett, a hazai síkvidéki erdőségekre jellemző számos állat- és növényfajnak is otthont ad. A Bányaréti-östölgyest 1989-ben hazánk ezredik védett területévé nyilvánították. Pusztuló famutazsálemei, a Körös-vidék egykori ősi tölgyerdőinek maradványaként jelentős genetikai értéket jelentenek. Szintén ősi örökségek az erdőben kanyargó egykori Körös-ágak elhagyott medrei, melyeknek vízzel való ellátottsága fontos feltétele az erdő számára szükséges eredeti mikroklima megteremtésének.

~ A mályvádi erdőségeket keletről és északról határoló Fekete-Körös, az egész magyarországi Körös-Berettyó vízrendszer leginkább szabályozatlanul hagyott folyószakaszát jelenti. A határtól a szanazugi összefolyásig kanyargó 20,5 kilométeres vonalán, több mint húsz, 90 fokos hurkot és ívet vet, mely miatt igézően vadregényes képet fest. A felső szakaszok homokfelrakódásai, a kanyarokban mederbe tépett fák és bokrok, kiváló élőhelyeket teremtenek a vízi életközösségek számára. Még manapság, ebben a „túlhorgászott” állapotokban is rejtenek kapitális halakat azon mélységei, melyek e keskeny folyón a 7-8 métert is elérik.

~ Egy hajnali, vagy estbe hajló csendes, szemlélődő túra fokozottan feltárja az erdő élővilágát. Róka, dámvad, mély hangon korrogó holló sem számitanak ritkaságnak.

~ Gyula-Városerdő kedvelt üdülőövezet. A folyó természetes homokkirakódású sekély vízű szabadstrandja megér egy fürdőruhát a hátizsákban. Itt szezonban vízibicikli-, kenu kölcsönző, valamint büfé is üzemel a parton.

Mályvádi természetjáró

Útvonaljellemzők:

- ! végig közút és műút (Békés és Mezőberény között kerékpárút); kivétel: kétági zsiliphez földút
- ! nehézségi fok: ■■■■■

Útvonal, látnivalók:

I. 37 km | II. 37 km | III. 48 km
4 óra | 4 óra | 5 óra

I. útvonal: Békés (főtér)

– Mezőberény – Bélmegyer – Fáspuszta – Bélmegyer-Békés közti műút – Békés (főtér)

II. útvonal: Békés (főtér)

– Tarhos – Kárázs kastély – Bélmegyer (Fáspuszta) – Bélmegyer-Békés közti műút – Békés (főtér)

III. útvonal: Az első két útvonalból összekapcsolt nagykör, érinti az összes látnivalót.

Túraplusz: Vésztő-Mágor Történelmi Emlék hely (Vésztőtől 5 km északnyugatra)

(1) Békés (főtér) - kulturális látnivalók; (2) Medvefejes-tó +/- 2 km/; (3) Fáspusztai Wenckheim kastély +/- 9 km/; (4) Kárázs kastély +/- 5 km/; (5) Libás-tanya +/- 12 km/; (6) Tarhosi Wenckheim kastély és a Zenepavilon

Természet és történelem

E sárréti területek déli határát érintő körtúrát (különösen, ha Vésztő felé is elkalandozunk), talán érdemes kétnaposra tervezni, oly sok a vendégmarasztaló látnivaló, felfedeznivaló. Közép-Békés nagyobb városaitól távolodva csöndesebb, nyugalmasabb lesz a táj, talán furcsának is tűnik, hogy akad hely, ahol barangolás közben emberrel is alig találkozunk. Annál inkább a múlt és az élő természet rejtőzködő titkaival, melyet védett természeti területek, kastélyok és kastélyparkok, színvonalas falusi vendéglátás, gazdag történelmi emlékek jelentenek.

Szakvezetés a Medvefejes-tónál

Tipp

~ Tarhos kapcsán a Wenckheim kastély, az 1953-ban épült Zenepavilon és a Békés-tarhosi Zenei Napok mindenképpen eszünkbe kell, hogy jussanak. A II. világháború után, 1946-ban Gulyás György szervezésében a volt grófi kastélyban énekiskola nyílt. Ez alapozta meg Tarhos országos jelentőségű zenetörténelmi múltját, jelenét. (A kastély Békés Város Polgármesteri Hivatalának engedélyével látogatható.)

A tarhosi Zenepavilon

~ Bélmegyer főújáról Fáspuszta felé térhetünk le, ahol a Körös-Maros Nemzeti Park részterületeként 664 hektáron ősi erdősztyepp jellegű terület élvez védelmet. A műút végén a Wenckheim Béla által építtetett vadászkastély áll (jelenleg magántulajdon, nem látogatható).

~ A mezőberényi Medvefejes-tó számos védett és fokozottan védett madárfaj vonulási-, gyülekező-, alkalmi előforduló- és fészkelőhelye. Az ideérkezők madármegfigyelő toronyból kisérik figyelemmel olyan madarak életét, mint a gúlpán, gólyatöcs, széki lile, kis lile.

~ Vésztő-Mágor kiemelt történelmi emlékhelye a Körösök vidékének, ahol őskori települések, Árpád-kori monostor és későbbi templomok maradványai egyaránt feltárássra kerültek. Az emlékpark továbbá bemutatja az egykori sárréti világot is.

Tudta?

~ A Tarhoson található művészi kivitelű „zenepalotát” 1952-ben

és 1953-ban 3,5 millió forintos beruházással építették, s Kodály Zoltán jelenlétében adták át rendeltetésének. A tarhosi általános iskolát, zenegimnáziumot és zeneművészeti szakiskolát 1954-ben egy népművelési miniszteri rendelettel megszüntették és helyébe gyógypedagógiai intézetet létesítettek. Az 1976 óta az egykori iskola hagyományra alapozva megrendezett Békés-tarhosi Zenei Napok ismét országos hírnevet szereztek a településnek.

~ Külön védetté nyilvánítási eljárás nélküli (ex lege) védett természeti értékeink közé tartoznak a ritka szikes tavak, mint a mezőberényi Medvefejes-tó is. A védetté nyilvánítást az indokolta, hogy a Kárpát-medencében egykor nagy kiterjedésű vizes élőhelyek területei - így a szikes tavaké is - jelentősen lecsökkentek.

~ A bélmegyer melletti erdőben található Kárázs kastély - a fáspusztaihoz hasonlóan - szintén vadászkastélynak épült. A híres, szegedi sétálóutcának is nevet adó család, amerikából hazatelepült Imre nevű sarja virágoztatta fel a kastély és Fokköz környékét a II. Világháború előtt.

A mezőberényi szikes Medvefejes-tó

A Libás-tanya

Amerikából hozott különleges fákból arborétumot létesített, erdősített. A kastély parkjának eredeti fáiból nem sok marad meg, de néhány idősebb példány és a bejárati út melletti tölgyfásor ma is gyönyörű. A kastély felújított állapotában 15 vendégszobával, különtermekkel, tájlelő étellel várja vendégeit.

~ A mai Fáspusztára, már 13. századi iratok is utalnak, mint a Fás nevű település környéki erdővel borított területre. Az eredeti növénytakarulás ma is meglévő öreg kocsányos tölgyei és vadkörtefái a honfoglaláskori idők előtti ősi erdősztyeppet idézik. E tájképleg is gyönyörű helyet, Magyarország utolsó sziki tölgyesei között jegyzik. A pusztát értékét növeli, hogy kis kiterjedése ellenére számos védett növény- és állatfaj él itt, melyek közül nem egynek Fáspuszta a legjelentősebb élőhelye világviszonylatban is. Persze ezek a turista aligha, ellenben számos ritka állattal, mint a rétisással, fekete gólyával, bármikor találkozhat.

~ A Tarhos közelében lévő Libás tanya a falusi turizmus 2010-ben államilag elismert vendégfogadó helyszíne, ahol a libanevelés és a libához kapcsolódó ételek és ünnepek hagyományai élednek újra.

Túrák másképp...

Geocaching:

GPS-koordináták alapján a természetben elrejtett „kincsesládák” megkeresése kínál izgalmas kalandot, felfedezést természeti és épített környezetben egyaránt.

Kincskeresés (questing):

Szellemes feladvánnyal megtalálni egy város nevezetességeit, megismerni történelmét, vagy felkutatni a természeti környezet érdekességeit, a játékos kihívásokat kereső, főként fiatalabb korcsoport számára.

Nordic Walking:

A tudatos járás technikája, speciális „túrabotok” segítségével. Minden izomcsoportot kímélően átmozgató, természetben végezhető sport. Kifejezetten ajánlott az idősebb korosztálynak, vagy túlsúlyos, ízületi, vérkeringési problémákkal küzdőknek.

Sárkányhajó:

Ázsiai eredetű sportág. A sárkányfejjel-farokkal díszített 11 méter hosszú hajót, 20 éves kor felettjei kenulapátokkal. Az irányért a kormányos a ritmusról pedig a dobos felel.

Az itt bemutatott lehetőségek nem is annyira a kitartó túraérzéseket, hanem inkább a szabadban eltöltött könnyed, pihentető vagy éppen csapatépítő élményeket célozzák meg. A geocaching, a questing, a Nordic Walking és a sárkányhajóverseny, kifejezetten a korszellemet követő aktív időöltési formák.

Sárkányhajó Békés-Dánfokon

Ájánló

~ **GEOCACHING:** ha nincs saját helymeghatározó eszközünk, Békéscsabán, Gyulán és Békésen, három-három GPS készülék vehető igénybe, hogy geoládákat kutassunk fel a környéken. A változatos helyszínekre vezető „rejtések” ugyanúgy segítenek bejárni a tájat, mintha túraútvonalakon haladnánk. Internetes oldalról (pl. www.geocaching.hu) hasznos információk tölthetők le a készülékekre egy-egy célterületről, melyek a helyszínen olvasva a legérdekesebbek. Az geocaching pedig akkor a legizgalmasabb, ha magunk is „rejtünk” el ládát és töltünk fel másoknak tudásanyagokat a környékről.

~ **QUESTING:** A Közép-Békési Centrum honlapján (www.kozepbekes.hu), de a békéscsabai és a gyulai Tourinform irodákban is elérhetőek azok a játékos feladványok,

melyek mint egy igazi kincskereső térkép, szellemes, versbe foglalt talányokkal, tematikus helyszínrajzokkal igyekeznek könnyed „fejtörést” okozni a túrázóknak. A megoldókulcsok lépésről lépésre vezetik az embert a végső megoldás felé, miközben egyre több olyan „kincs” kerül a birtokunkba, melyek megszerzett tudásként ragyognak fel.

Questing

~ **NORDIC WALKING:** A sífutók mozgástechnikáját utánzó intenzív gyaloglási mód egyre népszerűbb az egész világon. Sík vagy enyhe domborzatú terepen bárhol és bárki gyakorolhatja, aki szereti a könnyedebb, mégis teljes sport- és túraértékű mozgást. Nagy előnye, hogy nincs szükség kimondott túrahelyszínekre a gyakorlásához. A városok parkjai, csendesebb utcái éppen úgy megfelelnek erre, mint a városok kívüli természeti környezet. Aki még nem próbálta, annak érdemes oktatótól elsajátítania a speciális technikát, amihez csupán két, sítobba emlékeztető speciális „túrabot” szükséges. Előzetes egyeztetéssel Békéscsabán, Gyulán és Békésen lehetőség van Nordic Walking botok igénybevételére a hosszabb-rövidebb sétákhoz, és szükség esetén oktatói segítség is kérhető, de csoportos tréningekhez való csatlakozás lehetősége is megoldott.

~ **SÁRKÁNYHAJÓ:** Ez az egyre kedveltebb vízisport, a térségben egyedülálló módon tavasztól-őszig bármely 20 fős csapat számára elérhető, de akár két hajóra való „legénység” is összemérheti erejét, ügyességét. Az osztályoknak, nagyobb baráti társaságoknak, családoknak egyaránt ajánlható feledhetetlen és vidám élményt Békés-Dánfokon, a „Körös Menti” Kishajó-kikötő és -átemelő területén üzemelő turisztikai vízi bázis szolgáltatja. A térségben is egyre kedveltebb vízi csapatsport számára minden évben itt is rendeznek nagyobb versenyeket, melyekhez a Kettős-Körös duzzasztott felvize kiváló pályát garantál.

~ **!** Az elérhető lehetőségek és igénybevehető eszközök után érdeklődjön a Közép-Békési Területfejlesztési Önkormányzati Társulás weboldalán: www.kozepbekes.hu

„Ládarejtés”

Geocaching

Túrák a Maros mentén

Útvonaljellemzők:

! Lehetőleg nyáron, de késő tavasszal és kora ősszel is teljesíthető időjárástól függően, amennyiben a vízszint nem túl alacsony.

! nehézségi fok: ■■■■

Útvonal:

20 km | 5 óra | 25 km | 3 óra

Túra I. – Arad (Arad)

– Óbodrog (Bodrogu Vechi)
– Pécska (Pecica) – Óbodrog (Bodrogu Vechi) – Arad (Arad)

101 km | 2 nap

Túra II. – Óthalom (Vladimirescu) – Pécska (Pecica) – Perjámos (Periam) – Egres (Igris) – Nagycsanád (Cenad)

Marost és érint egy régi, 1486-ból származó erdőt.

~ **Túra II.** Ez a kerékpártúra Óthalom (Vladimirescu) erdőből indul. Két órási túrázás keretében érhető el Arad városa. Innen a Csálai (Ceala) erdő egy óra, ahonnan Pécska (Pecica) és a Bezdin monostor Munárban (Munar) lehetnek a következő úticélok. A monostortól a Nagyporond (Prundul Mare) természetvédelmi terület csak 15 perc túrázást vesz igénybe. Ezután egy újabb másfél óra a Perjámosi Marospart (Periam-Port) és ugyanennyi Egres (Igris). Nagycsanád

Arad megye egyik jellegzetessége a Maros folyó és környezete, kenúzásra és kerékpározásra csábítja a látogatót, hogy megtapasztalja e táj sokoldalú szépségeit.

Túraleírás

~ **Túra I.** Ez az útvonal a Három Sziget térségétől indul, Arad külterületén. Kenúzás közben megismerhető a Maros folyó növény- és állatvilága, valamint a folyó mentén található

települések és lakosság története. Aradtól Pécskáig (Pecica) az útvonal 20 km kenuval. Aradra autóval lehet visszatérni, vagy kerékpárral egy 25 km-es, többnyire a folyó mentén haladó útvonalon. Ez a nyomvonal keresztezi a folyó egyik legfontosabb mellékfolyóját a Holt-

Bezdin monostor

(Cenad) két-három óra tekerés után érhető el, a Csanádi Erdő újabb egy óra távolságra található. Kempingezés mindegyik helyszínen lehetséges, de szálláshelyek csak Aradon, a Csálai (Ceala) erdőnél, Pécskánál (Pecica), Bezdin monostoránál (Munar) és Nagycsanád településén találhatók. Étkezési lehetőségek Aradon, a Csálai (Ceala) erdőnél, Pécskánál (Pecica), Perjámosi Marospart (Periam-Port) és Nagycsanád (Cenad) településeken. Ez az útvonal teljesíthető teljes hosszában, vagy részleteiben – a látogató igényeitől függően.

Vlădilor-rezervátum Bezdinnél

Turisztikai attrakciók

(1) Arad városa; (2) Bodrog (Bodrogu) monostora; (3) Pécska szigetek; (4) Bezdin monostor – Munár (Munar); (5) Vlădilor-rezervátum (Bezdin); (6) Nagyporond Természetvédelmi Terület (Natural Reservation Prundul Mare); (7) Maros-árter Természetvédelmi terület (Parcului Natural Lunca Mureşului); (8) Perjámosi Marospart (Periam-Port) és Egres (Igris); (9) Szent Gerard templom; (10) Csanádi Múzeum (Cenad)

~ **További látnivalók a Maros mentén:** Kaprevár (Căprioara) falvának karsztos képződménye; Soborsini (Săvrşin) kastély a Néprajzi Múzeummal és a Dendrológiai Parkkal – Soborsin (Săvrşin); Solymos (Soimos) vára – Lippa (Lipova); Máriaradna (Radna) monostora – Lippa (Lipova); Török bazár – Lippa; Az Ópálosi emlékhely és műemlék – Ópálos (Păulis)

A Soborsini Dendrológiai Park

Arad és környéke

Útvonaljellemzők:

- ! elérhetőség: egész évben
- ! nehézségi fok: ■ ■ ■

Útvonal, látnivalók:

I. 120 km 2 nap II. 90 km 1 nap

Túra I. („borút”) – Lippa (Lipova) – Kalodva (Cladova) – Barátca (Barațca) – Ópálos (Păuliș) – Györök (Ghioroc) – Aradkövi (Căvin) – Kovászi (Covășint) – Világos (Șiria) – Galsa (Galșa) – Muszka (Măscă) – Magyarád (Măderat) – Pankota (Pâncota)

Túra II. – Arad (Arad) – Sofronya (Șofronea) – Kürtös (Curtici) – Kisiratos (Dorobanți) – Mácsa (Macea) – Újszentanna (Sântana) – Zimándújfaló (Zimandu Nou) – Arad (Arad)

Túraplusz: Arad belváros (látnivalók az „Ajánlóban”) 2 nap

va) és Barátcán (Barațca) keresztül. Mindezen települések a Zarándi-hegység (Zarandului) déli oldalán sorakoznak, a Maros (Mures) mentén. Ezután elérjük Ópálost (Păuliș), ahol megtekinthetők a borospincék és megkóstolhatóak azok finom borai. A körút következő települése Györök (Ghioroc), majd Ménés (Miniș) falu. Itt a híres Ménési Borospincékben újabb kellemes borkóstolásba

Az első írásos emlék 1078-ból származik Arad városáról. A nagy történelmi jelentőségű barokk település és környéke az építészét, művészetét, vagy változatos társadalmát illetően leginkább, a gazdag kulturális élményeket kereső turistáknak ajánlott.

Városháza Aradon

Ajánló

~ Túra I. („borút”) Románia egyik legrégebbi borvidékét történelmileg a 19. sz. elején dokumentálták. Főképp a Ménés (Miniș) – Magyarád (Măderat) közötti területen koncentrálódik a Zarándi hegység (Muntii Zarandului) nyugati oldalán, 60 km hosszúságban, 1-4 km szélességben. A borvidéknek két központja van:

Ménés (Miniș) délen és Magyarád (Măderat) északon. A körút Lippánál (Lipova) kezdődik, Kaldován (Cladova) és Barátcán (Barațca) keresztül. Mindezen települések a Zarándi-hegység (Zarandului) déli oldalán sorakoznak, a Maros (Mures) mentén. Ezután elérjük Ópálost (Păuliș), ahol megtekinthetők a borospincék és megkóstolhatóak azok finom borai. A körút következő települése Györök (Ghioroc), majd Ménés (Miniș) falu. Itt a híres Ménési Borospincékben újabb kellemes borkóstolásba

Világosi vár

kezdhet a látogató, vagy megtekintheti a környéken található múzeumokat. A következő állomás Kovászi (Covășint) a Zarándi (Zarandului) hegység lábánál, ezért ez a település a hegyvidéki túrák egyik legfontosabb kiindulópontja. Ezt követi Világos (Șiria) városa, amely változatos turisztikai lehetőségeket kínál (túrázás, sporttevékenységek, borkóstolás). Galsa (Galșa) és Muszka (Măscă) falvakon keresztülmenve Pankotára (Pâncota) érkezünk, egy fontos szőlő és borközpontba. Ehhez a városhoz tartozik Magyarád (Măderat) falva, ahol egy másik borvidék található. Itt két, 1845-ben telepített óriásfenyő is látható.

~ **Túra II.** Ez az útvon-

al a magyar-román határ mentén halad, lehetőséget adva számos termálfürdőben történő feltöltődésre – Kisiratoson (Dorobanți), Kürtösön (Curtici), Sofronyán (Șofronea) – és néhány gazdag történelmi város felkeresésére. E túrának a fő látnivalója a Mácsai (Macea) kastély, valamint a Dendrológiai Park, amely 21,5 hektáron terül el és diákok kutatási területe. A Purgly kastély Sofronyában (Șofronea) 1889-ben épült és a park közepén található, mögötte egy működő közfürdővel.

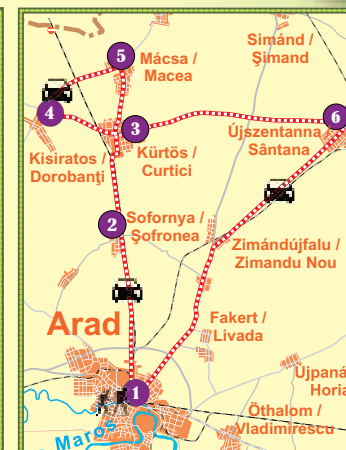
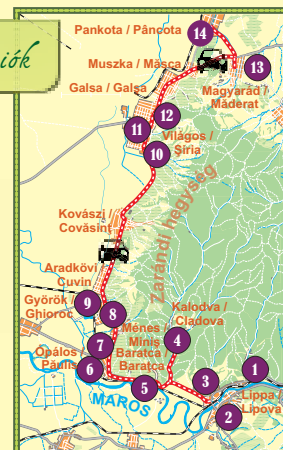
~**Túraplusz:** Arad városa változatos turisztikai attrakciókat kínál, múzeumoktól, régi történelmi épületeknek és műemlékeknek át, a településen keresztülfolyó Maros folyót szegélyező sétányokig. A folyó félszigetként zár körbe egy 40 hektáros zöldövezetet, ahol többek között a vár és a híres Neptun strandkomplexum is található.

Turisztikai attrakciók

~ **Túra I.** (1) Solymos vára – Lippa (Lipova); (2) Török bazár – Lippa (Lipova); (3) Máriaradna monostora – Lippa (Lipova); (4) Kaldova (Caldova); (5) Barátca vára – Barátca (Barațca); (6) Hősök emlékhelye – Ópálos (Păuliș); (7) Borospincék – Ópálos (Păuliș); (8) Ménési Borospince és a Szőlő és Bor Múzeuma – Ménés (Miniș); (9) Mészárosi Múzeum és a Villamosmúzeum – Györök (Ghioroc); (10) Világosi vár – Világos (Șiria); (11) Ioan Slavici & Emil Mantia Múzeum – Világos (Șiria); (12) Világosi borospincék – Világos (Șiria); (13) Óriásfenyők; (14) Pankotai borközpont (Pâncota)

~ **Túra II.** (1) Arad; (2) Purgly kastély és Thermál fürdő – Sofronya (Șofronea); (3) Kürtösi Közfürdő – Kürtös (Curtici); (4) Dorobanți közfürdő – Kisiratos (Dorobanți); (5) Mácsa kastélya és Dendrológiai Park – Mácsa (Macea); (6) Katolikus templom – Újszentanna (Sântana)

~**Túraplusz (Arad belváros):** Complex Arad Múzeum; Egyházi művészet és áldozati tárgyak Múzeuma – Gai Monostora; „Vasile Goldiș” Emlékmúzeum; Kormányzati Palota; Kulturális Palota; Csanád Palota; Neumann Palota; Igazságügyi Palota; Pénzügyi Palota; Kelemen Ház; Nemzet Bank Palota; Szantay Palota; Bohuş Palota; Ardealul Hotel Padlock Ház; a Katolikus Parókia Háza Újaradon; az Ágyúgolyós Ház; Régi Színház; Arad vára; Régi Várház; Víztorony.

Menyháza környéki túrák

Útvonaljellemzők:

- ! jelzett hegyi túrautak közepes szintemelkedéssel, kevésbé gyakorlott túrázóknak is
- ! nehézségi fok: ■ ■ ■ ■

Útvonal, látnivalók:

I. 10 km | II. 12 km | III. 3 km
3-4 óra | 4-5 óra | 1 óra

Túra I. (sárga sáv jelzés)

Menyháza (Moneasa)
– Osoiului-hegy – Dézna várrom – Dézna (Dezna)

Túra II. (sárga pont jelzés)

Menyháza (Moneasa)
– Gaudeamus Turistaház – Kézdisárfalva, Tinoasa-fennsík – Meghes-völgy (Valea Meghes) – Menyháza (Moneasa)

Túra III. (kék sáv jelzés)

Menyháza (Moneasa) – Denevérbarlang

Az Erdélyi-érchegység gyöngyszemeként is emlegetett Menyháza és az onnan kiinduló gyalogtúra útvonalak, bármely korosztályba tartozó turista számára könnyedebb túraélményeket ígérnek. Aki látni szeretné, hogy az egyes évszakok milyen változatosságot mutatnak Arad megyében, annak bármikor érdemes ellátogatnia a vendégeit télen-nyáron fogadó népszerű üdülőhelyre.

Vízililiomos-tó az egykori gyógyfürdő épületénél

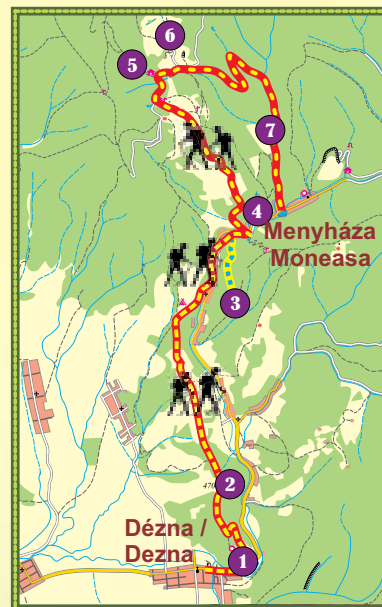
Ájánló

~ **Túra I.** Átsétálva Menyházán (Moneasa), a futball pályánál elhagyva a települést, majd a Menyháza-völgy jobb oldalán fölkapaszkodva érjük el a gerincet. Itt az útvonal dél felé halad végig a gerincen, ahol keleti irányban a teljes völgy látható, beékelve Kistróna (Ranusa) falva, déli irányban a Nagy Osoiu hegycsúcs figyelhető meg. Áthaladva ezen a csúcson egy nyeregbe ereszkedve sűrű erdő fogadja a túrázót, majd a 470 m magas Írottó csúcs (Vârful Piatra Scrisă) következik, ami erőteljes mászást kíván meg. Az útvonal újra egy kisebb nyeregbe ereszkedik, majd felkapaszkodik Dézna (Dezna) várromjához, ahol egy gyéresebb erdős területre érünk. A vártól az útvonal a Dézna Fogadó melletti, felújított úthoz ereszkedik.

~ **Túra II.** Menyházát a Postahivatalnál hagyjuk el, ahol a jelzés egy sziklás úton halad a Sziklás forrásig (Pârâul Pietros). Az utolsó házat követően az útvonal az erdőbe vezet föl, néhány elszigetelt ház mellett. A sziklás utat elhagyva egy ösvényt követhetünk, kijutva a Seacă-völgy (Fundu Muntelui) jobb oldalára. Az ösvény ezután az erdőben halad egy hegyi patakot követve a bal parton, majd egy kis tisztásra vezet, ahol balra fordul a patak mentén. Mintegy 5 perc gyaloglással jobbra fordulva, közvetlenül egy emelkedőre érkezünk. Az erdőt elhagyva a jelzés a látogatott egy páfránnyal és szederbokrokkal teli völgybe kalauzolja.

Az érett gyümölcsből nyáron új erőt meríthetünk. A bal oldalon felmásztva egy nyeregbe érünk, majd rövid idő múlva a Nagy Dombon (Dealul Mare) az aradi egyetem turistaházához (Gaudeamus). Az erdő szélén haladó útról, a turista kunyhó mögött jobbra fordulva egy újabb kisházat találunk Kézdisárfalva (Tinoasa) karsztos fennsíkján. Néhány perc után a mészégetők boksáihoz jutunk ahonnan a Rachitaru-völgybe (Valea Răchitaru) ereszkedhetünk. A Meghes-völgyben (Valea Meghes) mintegy 6 km-t végigyalogolva elérjük a települést a Menyháza Hotel mögött lévő vízililiomos tónál.

~ **Túra III.** A Déznába (Dezna) haladó főútvonalat követve a házak között balra nyíló ösvényre fordulunk, majd az első útkereszteződésnél (a házak mögött) a jobbra haladó ösvényen haladjunk. Az útvonal enyhén emelkedik, néhány nagyobb völgyet keresztez és egy sziklás helyre ér – amely a denevérbarlang (Peștera Liliecilor) bejáratát jelöli. Nincs szükség speciális felszerelésre a barlang meglátogatásához, csupán egy fényforrásra és sisakra. A barlang látogatható, 190 m hosszú, 10 m szintkülönbséggel és 33 m széles.

A déznai várrom

Turisztikai attrakciók

- (1) Dézna várrom (Dezna);
 - (2) Írottó-csúcs (vf. Piatra Scrisă);
 - (3) Denevérbarlang ; (4) Menyháza; (5) Aradi egyetem menedékháza (Gabana Gaudeamus); (6) Tinoasa-fennsík – Kézdisárfalva; (7) Meghes-völgy (Valea Meghes)
- (A www.kozepbakes.hu internetes oldalon a térség további túraútvonalairól, látnivalóiról, valamint egyéb érdekességekről tájékozódhat.)

Zarándi-hegység

Útvonaljellemzők:

- ! esetenként jelzés nélküli hegyvidéki túrutak, túravezető ajánlott
- ! nehézségi fok: ■■■■■

Útvonal, látnivalók:

	I. 14 km 5 óra	II. 15 km 5 óra	III. 33 km 2 nap
--	-------------------	--------------------	---------------------

Túra I. Györök (Ghioroc) – Kecskés (Capra) hegycsúcs – Gurgului gerinc – Feredő (Feredeui) kolostor

Túra II. Solymosvár (Șoimoș) – Solymosi völgy – főgerinc – Furdó (Bailor) völgy – Kaszolya (Căsoaia)

Túra III: Strănașa menedékház – Mojești-Văsoaia kunyhó, Vészalja (Văsoaia)

Túrapusz: Feltóti (Taut) víztározó, oda-vissza kb. 7 óra

Turistaház
a Zarándban

Ajánló

~ **Túra I.** (Túrajelzés: kék sáv a Kecskés (Capra) hegycsúcsig, majd piros sáv a főgerincig, végül ereszkedés a kolostorhoz a kék pont jelzésén. Szintkülönbség:

kb. 340 m. Elérhetőség: egész évben; javasolt túravezető igénybevétele.) Az útvonal Györök (Ghioroc) központjában kezdődik, majd kelet felé halad tovább a völgyben található hétvégi házak mentén. A völgy jobb oldalán egy vízfolyás fut és elér egy mezőgazdasági utat. Ezt az utat követve egy nyílt területre érünk, ahonnan láthatjuk Györököt és az egész Aradi fennsíkot. Az út fölfelé vezet tovább, elhagyjuk az úton lévő jeleket és egy erdőben folytatjuk túránkat. Az útirányt követve körbejárhatjuk a Kecskés (Capra) ormot

(468m). Az út itt metszi a „kék háromszög” jelzésű utat, valamint ez az a pont, ahonnan elindul a Zarándi-hegység (Muntii Zărandului) fő vonulata is, amelyet feltűnő piros sávval jelölnek. Innentől követhetjük a piros jelzést. Az általános haladási irány a dél-délnyugat, az észak-északnyugat.

Miután elhagyjuk a Cioaca Zicătorii ormot (432 m) egy nyeregbe ereszkedünk. Jobbról a Gurgului hegycsúcsot (392 m), majd a Chiciora ormot (488 m) láthatjuk. Ezután a Fântâna Rece orom (573 m) déli oldalát érjük el az útvonal jobb oldalán. E tető nyugati oldalán található a Feredő kolostor, melyhez a kék ponttal jelölt útvonal vezet le.

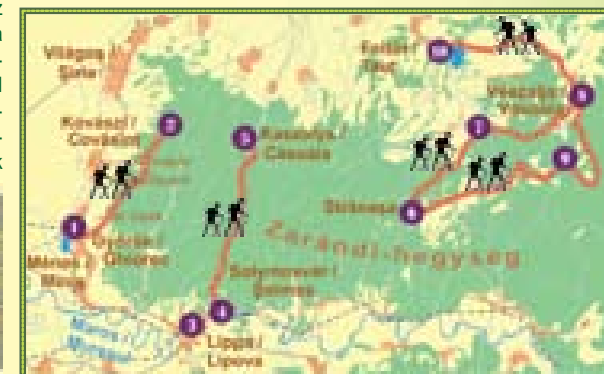
~ **Túra II.** (Túrajelzés: sárga háromszög; táv: 15 km.; szintkülönbség: kb. 300 m; elérhető: egész évben; javasolt túravezető igénybevétele.) Az útvonal a Solymos (Șoimoș) folyón átívelő hídnál kezdődik, amely a DN 7 jelzésű országútnál található. Anélkül, hogy átmennénk a hídon, kövessük azt az utat, amelyik a Solymos-völgy mentén halad fölfelé, Solymosvár (Șoimoș) falun keresztül.

Körülbelül 3 km után az út elhagyja a falut és egy erdőn áthaladó ösvényben folytatódik, maga mögött hagyva egy kis gátat a folyó fölött. A völgy magasabb oldalán az út kissé emelkedik, majd az utak kerszteződésében, a völgy végében hirtelen észak felé veszi az irányt, elérve a főgerincet. Ezt követően utunk balra folytatódik, kb. kétszáz méteren keresztül, hogy aztán jobbra, egy másodlagos vonulatra ereszkedhessünk. Nem messzire, a bal oldalon, az ösvényen leereszkedünk egészen a Solymos patak eredéséig. Elérve a völgyet, az ösvény követi a Solymos folyásirányát és a második csomópontnál találkozik a kék sáv jelzéssel, amely Kaszolyához (Căsoaia) vezet. Mielőtt megérkeznénk célunkhoz, a Hegyes (Highis) forrás keresztezi utunkat, jobb irányból folyva a Solymosba. Ezen a területen fut össze a sárga sáv és a piros háromszög is. E jelzések mind a Kaszolya kempingig vezetnek a túrázókat.

~ **Túra III.** (Túrajelzés: piros pont; táv: kb. 33 km; elérhető: egész évben, javasolt túravezető igénybevétele.) Ezt a túrát két ütemben érdemes (2 nap alatt) megtenni. A körút jelzése a 450 m magasan fekvő Strănașa menedékháznál kezdődik. Ez a menedék eredetileg egy szerény parasztház volt, amelyet turisztikai helyszínné alakítottak át. A Strănașa menedéktől gyalog mintegy 15 km-re (5-6 óra) található a Mojești-Văsoaia kunyhó, az 550 m magasságban lévő Vészalja (Văsoaia) hegyi falucskában. Itt megszállhatunk, majd újra útra kelve a körút a kis falun keresztül, csodálatos hegyvonulatokon és völgyeken keresztül folytatódik. Az útvonal második része kb. 18 km hosszú (5-6 óra). A Strănașa menedékháztól további

A Feredő
kolostor

lévén, ez a terület, teljes körű láthatóságot biztosít. A Mojești kunyhótól a nagy területen fekvő faluban eltölthetünk egy egész napot is a település minden egyes szögletének a bejárásával. Amennyiben mindenképpen látványosságot keresünk, látogassunk el a Feltóti (Taut) víztározóhoz (oda-vissza 7 óra).

Turisztikai attrakciók

~ **Túra I.** (1) Villamos múzeum (Zöld nyíl), Györöki-tó, Szőlő és Bor Múzeuma, Mé-

hészeti Múzeum – Györök (Ghioroc); (2) Feredő kolostor

~ **Túra II.** (3) Lippai Múzeum, Ortodox templom, Török bazár, Lippa Gyógyfürdő, Máriaadnai ferences rendi monostor a keresztúttal – Lippa (Lipova); (4) Solymos váromja - Solymosvár (Șoimoș); (5) Furdó (Bailor) Völgy – Kaszolya (Căsoaia)

~ **Túra III.** (6) Strănașa menedékház; (7) Mojești-Văsoaia kunyhó; (8) Vészalja (Văsoaia); (9) Ragevița csúcs; (10) Feltóti-víztározó (Taut)

A Gajna-hegység

Útvonaljellemzők:

- ! esetenként jelzés nélküli hegyvidéki túrutak, túravezető ajánlott
- ! nehézségi fok: ■■■■■

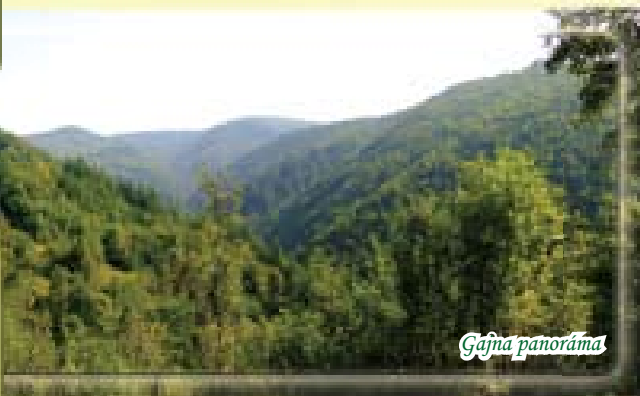
Útvonal, látnivalók:

I. 22 km 6-7 óra II. 24 km 6-7 óra

I. útvonal: Nagyhalmágy (Hălmăgiu) – Kishalmágy (Hălmăgel) – Gajna gerinc (Găina) – Arad sziklája (1429 méter) (Piatra Aradului) – Gajna tető (1486 méter) (Găina)

II. útvonal: Nagyhalmágy (Hălmăgiu) – Zarándbánya (Bănești) – Keresztospatak – (Cristești) – Páfrányos (Brusturi) – Mermesd (Mermești) – Bogyafalva (Bodești) – Nagyhalmágy (Hălmăgiu)

A Gajna-hegység túrái Arad megye legmagasabb pontjához vezetnek, a Bihari hegység délkeleti térségében. Az egymás után emelkedő csúcsok csodálatos látványt nyújtanak a hegygerincekről.

Gajna panoráma

Túra leírás

~ **Túra I.** (Túrajelzés: kék sáv; szintkülönbség: 800 m; elérhetőség: egész évben járható, ajánlott túravezető igénybevétele) Az utat a kék turistavonal jelzi Kishalmágytól (Hălmăgel) Szerben (Sârbi) keresztül egészen a vonulatig.

A Gajna-tetőn

Avram Iancu emlékhely a Gajna-tetőn

Zarándbányánál (Bănești) számos ház már lakó nélkül várja további sorsát, vagy csak a nyári hónapokban lakottak. A kertekben még ma is termő, öreg alma- és körték idéznek a múlt emlékeit. A Gajna (Găina) tetőről rövid észak-nyugati sétával érhető el az Arad sziklája (Piatra Aradului) (1429 m), közvetlen a három megye Bihor, Fejér és Arad megyék csomópontjában. Innen délkeletre, 1486 m-en emelkedik a Gajna (Găina) hegycsúcs, Arad megye legmagasabb pontja. A vonulattól északra a Bihari hegyvidék, nyugatra a Béli hegység (Codru Moma), délnyugatra a Zarandi-hegyek nyújtanak tiszteletreméltó látványt.

Villám sújtotta fa

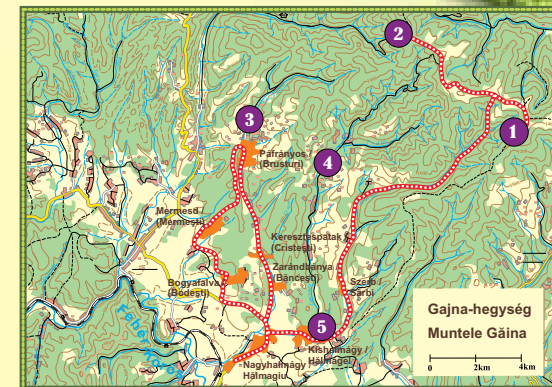
~ **Túra II.** (Túrajelzés: sárga pont; szintkülönbség: 500 m; elérhetőség: egész évben járható, ajánlott túravezető igénybevétele). Ez az út tevékeny, szorgos emberek falvain vezet keresztül. A házak, a kertek és az udvarok rendezettek, a lakosok gazdálkodással foglalkoznak.

A falvakban lévő utak felülete jó minőségű aszfalt, így alkalmasak kerékpározásra is. A hegyi falvak lakói örülnek a turistákkal való találkozásnak. Érdemes kerülőutat tenni egy öreg erdőben Páfrányostól (Brusturi) északnyugatra, ahol többszáz éves bükkfák mesebeli környezete nyújt egyedülálló élményt. Érdemes fotókat készíteni néhány igazán különleges alakú fatatuzsálemről.

Turisztikai attrakciók

(1) Gajna-tető (Găina); (2) Arad sziklája (Piatra Aradului); (3) Ősbükkös – Páfrányos (Brusturi); (4) Vizesés; (5) Vízimalom – Kishalmágy (Hălmăgel)

~ A „Leányvásár”-t a Gajna (Găina) hegycsúcson – már 2 évszázada tömegeket vonz ez a látványosság –, minden évben júliusban, Szent Illés (Ilie) hétvégéjén rendezik meg. ~ Az utolsó működő vízimalom Kishalmágyban (Hălmăgel) a falu központjában található. Kihasználva a Kishalmágy (Hălmăgel) patak vízének erejét, az eredeti malomkövek még ma is búzát és kukoricát őrölnek, régi faeszközök segítségével. A csévéző és a magtár szintén működik még a malomban. ~ A települések közötti út nyugati oldalában Hosszúos (Luncșoara) és Lukácsfalva (Lucăcești) között egy mesebeli vizesés megállásra hívja az utazót, hogy megcsodálja ezt a természeti látványosságot és a víz erejét amely a hosszú évek alatt számos barázdát, mélyedést vájt a sziklákba.

Gajna-hegység Muntele Găina

A kishalmágyi vízimalom

BÉKÉSCSABA**SZÁLLÁS:**

Hotel Fiume*** +36-66/443-243
www.hotelfiume.hu

Fenyves Wellness Hotel***
+36-66/456-126, +36-66/457-377
www.fenyveshotel.hu

Brill Hotel*** +36-66/641-192;
+36-20/805-20-20 www.brillhotel.hu,
www.brillbisztro.hu; www.brillpizza.hu

Panoráma Wellness Hotel** +36-66/
547-770 www.panoramawellness.hu

Réti Panzió +36-70/338-4967
+36-66/459-306 www.retipanzió.hu

Szlovák Panzió +36-66/321-771
+36-66/441-750 www.slovak.hu

Alma Mater Hostel +36-66/524-705
www.almamaterhostel.hu

Abigél Vendégház +36-30/8191-973
+36-30/9586-499 www.csabigél.hu

Alíz Vendégház +36-30/238-0701
www.alizvendeghaz.hu

Békéscsabai Fatornyos Vendégház
+36-30/349-6500 +36-30/224-4017
www.bekescsabai-szallas.hu

ÉTTERMEK:

Brill Bisztró +36-20/985-5526
www.brillbisztro.hu
www.brillhotel.hu, www.brillpizza.hu

Kisvendéglő a Hargitához +36-66/
435-419 www.hargitavendeglo.hu

Mókus Csárda +36-66/446-445
+36-66/898-075 www.postelek.com

Kornélia Étterem +36-66/333-272
www.korneliaetterem.com

Roy's Café Étterem
+36-66/524-690 www.roys.hu

TOURINFORM IRODA

Békéscsaba; +36-66/441-261
www.turizmus.bekescsaba.hu

ESZKÖZKÖLCSONZÉS:

Körösök Natúrpark Közhasznú
Nonprofit Kft.; +36-66/445-885
06-20/425-0925; info.kvne@gmail.com

Tourinform-Békéscsaba
+36-66/441-261
www.turizmus.bekescsaba.hu

Százlábú Egyesület, Zanócz Róbert
+36-70/3340841 www.szazlabu.hu

TÚRASZERVEZŐK:

Körösök Völgye Turista Egyesület
+36-30/986-4514 www.kvte.hu

Csabai Bihargók Turista Egyesület
+36-20/993-5643
www.csabaibihargok.hu

Százlábú Egyesület, Zanócz Róbert
+36-70/334-0841 www.szazlabu.hu

KÖZÉRDEKŰ INFORMÁCIÓ:
www.turizmus.bekescsaba.hu
www.itthon.hu
www.turizmus.bekesmegye.hu
www.korosokvolgye.com

GYULA**SZÁLLÁS:**

Aqua Hotel***
Tel./Fax: +36-66/463-146
+36-66/468-138; www.aqua-hotel.hu

Corso Boutique Hotel****
+36-66/644-940, +36-66/644-924
gyulahotelcorso.hu

Corvin Hotel*** Wellness Apartmanok
+36-66/362-044
corvinhotel@t-online.hu

Elizabeth Hotel**** superior
+36-66/560-240 www.elizabeth-hotel.hu

Hunguest Hotel Erkel****/***,
+36-66/463-555, +36-66/561-190
www.hotelerkel.hu

Gyulai Idegenforgalmi Egyesület
+36-70/531-9744 www.gyula.info.hu

TOURINFORM IRODA

Gyulai Turisztikai Nonprofit Kft.
és Tourinform Gyula
+36-66/561-680, www.visitgyula.com

ÉTTERMEK

Park Étterem +36-66/463-711
www.parkhotelgyula.hu

Halászcserda
+36-66/466-303, +36-30/204-4608
www.hotelhalaszcserda.hu

Maestro Étterem +36-66/560-120
www.gyulamaestro.hu

Aranykereszt Étterem
+36-66/463-194, +36-66/463-197
www.hotelaranykereszt.hu

Patrióta Gyulai Kisvendéglő +36-20/
221-7477 gyulaipatriota@gmail.com

ESZKÖZKÖLCSONZÉS

Kerékpárkölcsonzés - Gyulai
Turisztikai Nonprofit Kft. és
Tourinform Gyula
+36-66/561-680 www.visitgyula.com

Kerékpárkölcsonzés – Lipcsei Csaba
+36-30/278-6657

Kajak, kenu, csónak és vízbicikli
kölcsonzés – Vári Sándor
+36-30/670-0934

KÖZÉRDEKŰ INFORMÁCIÓ

Gyulai Várfürdő Kft.
+36 66/561-350 www.varfurdo.hu

Gyulai Várszínház +36-66/463-148
www.gyulaivarszinhaz.hu

Gyulai Múzeumok - Gyulai Kulturális
és Rendezvényszervező Nonprofit Kft.
(Vármúzeum, Erkel Emlékház, Kohán
Képtár, Dürer Terem, Ladics-Ház)
+36-66/463-544, +36-70/310-6722
www.gyulaimuzeumok.hu

Mogyoróssy János Városi Könyvtár,
+36-66/362-000, +36-66/561-691
www.mjvk.hu

BÉKÉS**SZÁLLÁS, ÉTKEZÉS**

Dánfoki Üdülőközpont, Békés-Dánfok
+36-20/568-4649, +36-20/586-8280
www.danfok.hu

Dübögő Szálloda, Étterem, Eskü-
vőház és Barlang Pizzéria
+36-66/510-410; +36-66/510-411
www.dubogo.hu

Békés Megyei Tisza Kálmán Köz-
oktatási Intézmény kollégiumai:
150 fő: +36-66/411-982; +36-20/293-1653
100 fő: +36-66/416-735; +36-20/293-1653

Bagoly Vendéglő: +36-66/412-077
www.bagolyvendeglo.hu

Nagyház Pince Borozó: +36-30/608-
0358 www.borozo.g-portal.hu

Kira Vendéglő: +36-66/412-149
asosgipsz@vipmail.hu

Aktuális programok, szolgáltatások:
www.bekesikultura.hu
www.bekes.hu, www.bekesvaros.hu

ESZKÖZKÖLCSONZÉS:

sárkányhajózás, kenubérlet,
sétarepülés sárkányrepülővel,
lovaglás, Air Soft www.danfok.hu

SZOLGÁLTATÁSOK:

szabadstrand, pálinkakóstoló,

élmény-kolbásztöltés, Libás tanya
látogatása kóstolóval és vezetéssel,
egyéni természetjáró túrák, kirán-
dulások gyalogosan és kerékpárral,
nyári erdei és evezős táborok,
sátorozási lehetőség, szállások
faházakban és köépületekben
www.danfok.hu

TÚRASZERVEZŐK:

Békés Kajak-Kenu Club (vízitúra)
Kálmán Tibor +36-20/805-7251

„Százlábú” Egyesület, Zanócz Róbert
+36-70/334-0841, www.szazlabu.hu

Körösök Régió Természetjáró
Egyesület: +36-70/382-9917

KÖZÉRDEKŰ INFORMÁCIÓ:

Békés Város Polgármesteri Hivatala
+36-66/411-011, www.bekesvaros.hu

Békés Városi Kecskeméti Gábor Kul-
turális, Sport és Turisztikai Központ
+36-66/411-142, www.bekesikultura.hu

Körös-menti Kishajó Kikötő Békés
+36-20/272-7477, +36-20/271-9551
braun.mihaly@danfok.hu

Dánfoki Üdülőközpont és
Szabadstrand
+36-66/411-142; +36-20/568-4649
+36-20/586-8280, www.danfok.hu

Békési Uszoda, +36-66/411-455
+36-20/400-2331
www.uszoda.bekesvaros.hu

Békés Városi Püski Sándor
Könyvtár+36-66/411-171
www.bekesikonyvtar.hu

Békés Városi Jantyk Mátvás
Múzeum, +36-66/411-943
bekesmuzeum@bekesvaros.hu

ARAD ÉS KÖRNYÉKE**SZÁLLÁSHELYEK:**

www.cazarearad.ro

ÉTTERMEK:

minden szállodában, panzióban.
További éttermek: www.
restaurantearad.ro

FEHÉR-KÖRÖS (Arad megye)**SZÁLLÁS, ÉTKEZÉS:**

Hotel Central, Borosjenő
+40-257/511-833

Körös Hotel (Hotel Criș)
Kisjenő (Chișineu Criș)
0040-257/350-349

TÚRASZERVEZŐ:

Nagy Árpád, Arad +40-758/815-678

PROGRAMSZERVEZŐK:

Zaránd barangolói (Hoinarii
Zarandului)
www.hoinariizarandului.go.ro

Jöjjön velünk! Egyesület
(Come with us!) www.veniticunoi.ro.

MAROS FOLYÓ**SZÁLLÁS, ÉTKEZÉS:**

Fata Neagră Panzió, Zám (Zam)
+40-788/121-684

Favorit Panzió, Lippa (Lipova)
+40-746/033-133

Belvedere Panzió, Lippa (Lipova)
+40-257/561-885

Bradul Faház, Ópálos (Paulis)
+40-257/388-367

Hotel Rusco, Ópálos (Paulis) +40-
257/ 388-411

Motel West, Őthalom (Vladimirescu)
+40-257/515-500

Casa Verde Panzió: +40-357/801-880

Maros-ártér Natúrpark, Arad:
+40-257/258-010

Komodo Panzió – Pécska
+40-357/428-279

Hotel Jackson, Nagylak
+40- 257/206-227

Továbbá: www.cazarearad.ro

**TÚRASZERVEZŐK, TÚRAVEZETÉS,
ESZKÖZÖK (KERÉKPÁROK, KENUK):**

Maros-Ártér Natúrpark +40-257/2-
58-010 www.luncamuresului.ro

**MENYHÁZA (MONEASA)
ÉS KÖRNYÉKE****SZÁLLÁSHELYEK:**

Park Hotel, Menyháza Hotel, Codru
Moma Hotel, Moneasa Kemping,
Villa Club Castel, Villa Mayumi
Elérhetőség: +40-257/253.678
statuineamoneasa@gmail.com

Egyéb szálláslehetőségek:
www.statuineamoneasa.com

ÉTTERMEK: minden szállodában;
Dezna Csárda

TURISZTIKAI INFORMÁCIÓ:

turizmus Infoport
Menyháza(Moneasa)

ZARÁNDI HEGYVIDÉK**SZÁLLÁSHELYEK:**

La Nepoata lui Grec Lae Panzió,
Világos (Șiria): +40-257/531-367

Perla Cetății Panzió, Világos (Șiria)
+40-257/531-185

Konak Panzió, Győrök (Ghioroc)
+40-371/072-117

Győröki Kemping (Ghioroc)
+40-257/461- 359

Favorit Panzió Lippa (Lipova)
+40-746/033-13

Belvedere Panzió, Lippa (Lipova)
+40- 257/561-885

Turisztikai Központ, Kaszolya (Căsoaia)
+40-742/057- 666

Tauț-i Kemping (Tauț)
+40-257/384-010

Moțești, Văsoaia vendégház és
Strănașa menedékház
+40-758/815-678

ÉTTERMEK:

Turisztikai Központ, Kaszolya
(Căsoaia)

Ana Maria Magdalena étterem,
Lippa (Lipova)

Konak Panzió, Győrök (Ghioroc)

ESZKÖZÖK KÖLCSONZÉSE:
kerékpárok a Győröki Kempingben**PROGRAMSZERVEZÉS:**

Zaránd Barangolói (Hoinarii Zărandului)
www.hoinariizarandului.go.ro

Gyere velünk! Egyesület
(Association „Come with us!”)
www.veniticunoi.ro

TÚRAVEZETÉS: Nagy Árpád,
Arad +40-257/284-530
+40-758/815-678

**ÁLTALÁNOS INFORMÁCIÓ:
TOVÁBBI TÚRALEHETŐSÉGEK,
KAPCSOLÓDÓ TÚRÁK:**

További útvonalakért látogassa
meg a www.imm-arad.ro/
activetours oldalt.

TURISZTIKAI INFORMÁCIÓ:

Infotour Arad: +40-257/270-277
turism@primariaarad.ro

KÖZÉRDEKŰ INFORMÁCIÓK:

112 (rendőrség, mentők, tűzoltó-
ság segélyhívója)

Közép-Békési Területfejlesztési Önkormányzati Társulás – 5600 Békéscsaba, Szent István tér 7.
Tel: 20/229-5055 – e-mail: info@kozepbekes.hu – web: www.kozepbekes.hu

Körösök Völgye Natúrpark Egyesület – 5600 Békéscsaba, Szent István tér 7.
Tel/fax: 66/445-885 – e-mail: naturpark@globonet.hu – web: www.korosokvolgyekozpont.hu

Kis- és Középvállalkozások Romániai Nemzeti Tanácsa - Aradi Kirendeltség – 310123 Arad, Nicolae Balcescu utca 5. 2/a
Tel/Fax: +40-257/253-757 – e-mail: arimm@clicknet.ro, contact@imm-arad.ro – web: www.imm-arad.ro,

Kiadta a Közép-Békési Területfejlesztési Önkormányzati Társulás – Békéscsaba 2012.
Megjelent 5.000 példányban - fotók: Tószögi György, KKRNT, Arad – Grafika, tördelés: Natural Day Kft.
Nyomdai munka: GyomaPress Nyomdaipari Kft.

www.hungary-romania-cbc.eu www.huro-cbc.eu
Jelen kiadvány tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió hivatalos álláspontját.